

Sygn. akt V KK 108/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Andrzej Ryński (sprawozdawca)

SSN Dorota Rysińska

Protokolant Katarzyna Wełpa

w sprawie **J. Ś.**

obwinionego z art. 86 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k., bez udziału stron,

w dniu 24 maja 2016 roku

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, na korzyść obwinionego od wyroku Sądu Okręgowego w Z. z dnia 13 października 2014 r., w sprawie **J. Ś.** obwinionego z art. 86 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k., bez udziału stron,

w dniu 24 maja 2016 roku

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, na korzyść obwinionego od wyroku Sądu Okręgowego w Z. z dnia 13 października 2014 r., uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 5 czerwca 2014 r., i umarzającego postępowanie,

uchyla wyrok w części dotyczącej orzeczenia o kosztach postępowania i sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Z.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 5 czerwca 2014 r., J. Ś. został uznany za winnego tego, że 1 sierpnia 2012 r. około godziny 14:30 na drodze krajowej nr S-3 km 307 kierując samochodem osobowym marki Seat Leon nie zachował należytej odległości od mijanego pojazdu marki Toyota Avensis wskutek czego doszło do zderzenia się lusterkami pojazdów, czym spowodował zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowym dla S. L., M. M., C. L., N. L. i Z. Ś., tj. czynu z art. 86 § 1 k.w.

Apelację od tego orzeczenia złożył obrońca obwinionego powołując się w niej na naruszenie przepisów prawa procesowego i wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie J. Ś. Na rozprawie odwoławczej obrońca wniósł o umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności czynu, a nadto o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz obwinionego zwrotu kosztów ustanowionego zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 13 października 2014 r., Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. postępowanie wobec obwinionego umorzył, obciążając kosztami Skarb Państwa. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd odwoławczy wskazał, że przy wydaniu w instancji odwoławczej orzeczenia o umorzeniu postępowania, nie ma podstaw prawnych do uwzględnienia wniosku obrońcy o zasądzenie na rzecz obwinionego poniesionych przez niego kosztów obrony.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucając rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, a mianowicie art. 118 § 2 k.p.s.w. w zw. z art. 119 k.p.s.w. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., w następstwie wyrażenia błędnego poglądu, że w przypadku wydania w instancji odwoławczej rozstrzygnięcia o umorzeniu postępowania, nie ma podstaw

prawnych do uwzględnienia wniosku obrońcy o zasądzenie na rzecz obwinionego poniesionych przez niego kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru.

Powołując się na powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna, dlatego została rozpoznana na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

W postępowaniu w sprawach o wykroczenia podstawę do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zamieszczono w art. 117, 118 oraz art. 119 k.p.s.w. Przepis art. 118 k.p.s.w. wskazuje, kto, w jakiej części i zakresie ponosi koszty postępowania wykroczeniowego w zależności od rodzaju zapadłego orzeczenia, przy czym jego § 2 reguluje, m. in., problematykę sposobu rozstrzygania o kosztach postępowania w razie uniewinnienia obwinionego lub umorzenia postępowania w sprawie, w której wniosek o ukaranie złożył oskarżyciel publiczny. Koszty postępowania ponosi wówczas Skarb Państwa.

W szczegółowych kwestiach dotyczących kosztów postępowania wykroczeniowego art. 119 k.p.s.w. odsyła do enumeratywnie wskazanych przepisów Kodeksu postępowania karnego. Nakazuje on stosować odpowiednio do kosztów postępowania w sprawach o wykroczenia art. 616, art. 617, art. 618 § 1 i 3, art. 618a-6181, art. 619 § 3, art. 623, art. 624 § 1, art. 625-627, art. 630, art. 632a, art. 633-635, art. 636 § 1 i 2, art. 637-639 i art. 641 k.p.k. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, w wyliczeniu tym nie zamieszczono art. 632 b k.p.k., który daje sądowi możliwość orzeczenia od Skarbu Państwa zwrotu należności z tytułu ustanowienia jednego pełnomocnika, jeżeli w sprawach, o których mowa w art. 632 pkt 2 k.p.k., przyczyny umorzenia powstały w toku postępowania. Na tej podstawie Sąd Okręgowy uznał, że brak odesłania do tego przepisu uniemożliwia jego odpowiednie zastosowanie w postępowaniu wykroczeniowym wszczętym na skutek wniosku oskarżyciela publicznego i przyznanie obwinionemu, w odniesieniu do którego umorzono postępowanie, zwrotu wydatków stanowiących wynagrodzenie obrońcy z wyboru.

Z takim poglądem nie sposób się zgodzić. Okoliczność, że z mocy art. 119

k.p.s.w. do analizowanej sytuacji procesowej nie można zastosować fakultatywnej regulacji z art. 632 b k.p.k., wynika z faktu, że Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia rozstrzyga tę kwestię w oparciu o autonomiczną dla postępowania wykroczeniowego podstawę prawną zamieszczoną w art. 118 § 2 k.p.s.w.

Jak słusznie zauważa Rzecznik Praw Obywatelskich, koszty postępowania w sprawach o wykroczenia powinny być rozumiane zgodnie z ogólną definicją kosztów procesu zawartą w Kodeksie postępowania karnego. Przesądza o tym norma wynikająca z treści art. 119 k.p.s.w., która nakazuje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia art. 616 k.p.k. Przepis ten zalicza do kosztów procesu koszty sądowe (art. 616 § 1 pkt 1 k.p.k.) i uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika (art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k.). Prowadzi to do wniosku, że w przypadku orzeczenia umarzającego postępowanie, podstawę normatywną obligatoryjnego zwrotu obwinionemu uzasadnionych wydatków z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy stanowi art. 118 § 2 k.p.s.w.. w zw. z art. 119 k.p.s.w. i art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2013 r., IV KK 386/12 OSNKW 2013/6/54 i powołane tam orzecznictwo).

Stanowisko to wspiera również utrwalony w doktrynie pogląd sprowadzający się do tezy, że *...przy uniewinnieniu i umorzeniu w sprawach z wniosku oskarżyciela publicznego należy koszty ewentualnej obrony z wyboru zasądzić od Skarbu Państwa, gdyż jest to składnik kosztów procesu w rozumieniu recypowanego art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., a zgodnie z art. 118 § 2 in principio koszty procesu ponosi wówczas właśnie Skarb Państwa...* (zob. T. Grzegorzczak. Komentarz do art. 118 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, Lex online).

Nie ulega wątpliwości, że postępowanie przeciwko J. Ś. toczyło się z wniosku o ukaranie złożonego przez Komendę Powiatową Policji w N. i zakończyło - z uwagi na przedawnienie karalności - umorzeniem postępowania. Poza sporem jest także i to, że obwiniony J. Ś. ustanowił obrońcę z wyboru w osobie adw. M. K. (k. 25) i w związku z tym poniósł koszty zastępstwa procesowego, które zostały udokumentowane za pomocą przedłożonych do akt faktur VAT (k. 114-117). Stwierdzić zatem należy, że spełnione zostały wszystkie warunki do ubiegania się

przez obwinionego o zwrot wydatków związanych z ustanowieniem obrońcy z wyboru w postępowaniu wykroczeniowym, wszczętym w trybie art. 59 § 2 k.p.s.w. na skutek złożenia wniosku o ukaranie przez oskarżyciela publicznego, w którym zapadł wyrok umarzający to postępowanie. Dlatego też Rzecznik Praw Obywatelskich zasadnie uznał, że przy wydaniu zaskarżonego orzeczenia doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego - art. 118 § 2 k.p.s.w. w zw. z art. 119 k.p.s.w. i art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k., które w sposób oczywisty miało wpływ na jego treść. Należy przypomnieć, że przepis art. 118 § 2 k.p.s.w. w analizowanej sytuacji procesowej nie pozostawia sądowi orzekającemu swobody, nakazując obciążenie całością kosztów postępowania wykroczeniowego Skarb Państwa. Natomiast Sąd odwoławczy przesądzając zasadę ponoszenia kosztów sądowych w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, jednocześnie wskutek naruszenia wskazanych wyżej przepisów procesowych, faktycznie zaniżył ogólną sumę kosztów postępowania wykroczeniowego, ponoszonych przez Skarb Państwa oraz zignorował obowiązek zasądzenia na rzecz obwinionego zwrotu poniesionych przez niego wydatków, eliminując istotny składnik tych kosztów w postaci uzasadnionego wydatku strony, z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy.

W tym stanie rzeczy uznając kasację za oczywiście zasadną na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.s.w. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczenia o kosztach postępowania i sprawę w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd odwoławczy uwzględni przedstawione wyżej zapatrywania prawne (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.s.w. i art. 112 k.p.s.w.). W konsekwencji orzekając w granicach, w jakich nastąpiło przekazanie, skieruje sprawę na posiedzenie i wyda stosowne postanowienie, albowiem ustawa przy rozstrzyganiu jedynie o kosztach postępowania nie wymaga wydania wyroku, a jednocześnie nie zastrzega formy zarządzenia (art. 32 § 2 k.p.s.w.).